

Taalgericht samenwerkend leren bij geschiedenis

Alderik Visser, Thorbeckecollege, Utrecht

Alderik Visser is docent geschiedenis en economie aan het Thorbeckecollege in Utrecht. Dit is een multiculturele school waarin veel niveauverschillen binnen een klas aanwezig zijn. De vakken economie en vooral ook geschiedenis zijn theoretische vakken die veel moeilijkheden opleveren. Op deze school is in het kader van taalgericht vakonderwijs geëxperimenteerd met samenwerkend leren bij geschiedenis, wat zich onder andere vertaalde in de bewuste omgang met leesvaardigheid; het stappenplan lezen van de school wordt in de lessen ingebouwd. Ook het leren presenteren is een taalvaardigheidsdoel binnen de lessen.

Materiaal voor taalgericht samenwerkend leren bij geschiedenis

Het betreffende lesmateriaal (weergegeven op de volgende pagina's) gaat om een les waarin leerlingen zich in groepjes bezighouden met de geschiedenis van hun eigen stad (aan de hand van materiaal dat leerlingen zelf verzameld hebben) en om een deel uit een lessenreeks waarbij leerlingen samen een fabriek 'bouwen' (afbeelding 27). In het lesmateriaal wordt een duidelijke taakverdeling gegeven voor de groepjes leerlingen. Er zijn vier taken die de volgende namen (rollen) hebben gekregen: de bode, de klerk, de verzamelaar en de manager. Bij de eerstgenoemde opdracht wordt ook een vijfde taak gegeven: de medewerker. Dit is geen taak voor één leerling, maar voor iedereen. De samenwerkend leren-opdrachten worden tussendoor en aan het eind van de lessenreeks geëvalueerd met behulp van een vragenlijst voor de leerling (afbeelding 28). Dit is voor zowel de docent als de leerlingen erg inzichtelijk als reflectie op eigen vaardigheden en gedrag met betrekking tot het samenwerken. Voor de ontwikkeling van de lessen is gebruik gemaakt van de richtlijnen en voorbeelden uit Ebbens, S., S. Ettehoven, en J van Rooijen, *Samenwerkend leren - Praktijkboek*. Groningen: Wolters-Noordhoff, 1997.

De ervaring van de school is dat de brugklassen behoorlijk heterogeen zijn en dat het sommige groepjes onvoldoende lukt om te bereiken dat sterkere leerlingen de zwakkere helpen. Daarnaast is er soms moeite met het vormen van de groepjes. Wanneer leerlingen zelf groepjes maken, ontstaan vaak dezelfde homogene groepjes. Wanneer de docent de groepjes samenstelt, stuit dat op veel protest van de leerlingen. Ook merkt de school dat meisjes beduidend beter kunnen samenwerken dan jongens. Tot slot is de ervaring van de school dat het voor samenwerkend leren van belang is dat de aandacht hiervoor schoolbreed gedragen wordt en dat er in de lessen aandacht moet zijn voor sociale vaardigheden voordat leerlingen daadwerkelijk moeten samenwerken.

Groepsopdracht 2

Wat?

samen een fabriek 'bouwen'

Hoe?

de klas wordt verdeeld in groepen
elke groep 'bouwt' een afdeling van de fabriek
het 'bouwsel' wordt uiteindelijk een werkstuk
over dit werkstuk houdt elke groep een korte presentatie

Punt?

voor het werkstuk en de presentatie krijgen jullie samen een punt
Daarnaast krijgt iedereen een eigen beoordeling voor haar/zijn werkhouding

1. Het product (7 minuten)

Allereerst gaan we bedenken wát voor een fabriek we gaan bouwen. Met andere woorden: wat willen we graag gaan produceren? Dat kan natuurlijk van alles zijn. **LET OP:** het moet een product zijn dat in een fabriek, dus met behulp van machines gemaakt wordt. Het moet iets zijn dat overal vrij verkrijgbaar is, maar het mag niet iets zijn dat je bij de drogist kunt kopen.

Ieder lid van de groep bedenkt één product. Als jullie er vier hebben, loopt de schrijver van de groep - de klerk - naar het bord en schrijft er de vier produkten op. Heeft een andere groep al een product opgeschreven dat jullie ook bedacht hebben, zet daar dan een streepje achter.

Als alle groepen al hun producten op het bord hebben geschreven, gaan we kijken of er een product is dat 'gewonnen' heeft.

2. De Groep - taakverdeling (7 minuten)

We hebben een product bedacht. Nu ga je met je groep aan de slag om één onderdeel van de fabriek - één onderdeel van het *productieproces* - op poten te zetten. Welk onderdeel dat is, vind je op de volgende pagina. Maar voordat je daaraan begint moeten jullie eerst de taken verdelen.

Jullie zijn met z'n vieren. Voor elk van jullie vieren is er een taak.

1. **De Bode** - de bode leest de vragen en/of de teksten voor. Zij of hij is ook degene die jullie werk aan de rest van de klas zal gaan presenteren.
2. **De Klerk** - de klerk schrijft al jullie antwoorden op. Zij of hij is ook verantwoordelijk voor het foutloze Nederlands in het eindproduct.
3. **De Verzamelaar** - zoekt de juiste pagina's in het tekstboek op, haalt informatie uit het OLC en/of stelt vragen aan jullie docent.
4. **De Beheerder** - let erop dat jullie een beetje opschieten (en houdt dus de tijd in de gaten) Zij of hij probeert iedereen bij de les te houden en draagt de verantwoordelijkheid voor de verzorging van het eindproduct.

Verdeel de taken in rustig overleg. Wie kan wat heel goed of juist niet? Kom je er niet snel uit, vraag je docent dan om te bemiddelen.

Als de taken verdeeld zijn, kunnen jullie verder met de opdracht. **LET OP:** iedereen heeft een aparte taak. Dat betekent natuurlijk niet dat je alleen dat doet. Iedereen werkt op dezelfde manier mee aan de opdracht

Succes!!

samenwerkend leren - enquête

vragenlijst

Wat?

Hieronder volgt een aantal vragen. Het gaat daarbij om je eigen mening over het werk van de afgelopen les.

Ik zou graag zien dat je die *alleen* en zo *eerlijk mogelijk* invult. Je naam hoeft er niet op: alleen je mening is belangrijk. Je kunt er tot het einde van de les aan werken.

Waarom?

Voor mij - jullie docent - is het prettig om te weten wat jullie van samenwerken vinden. Daarvan kan ik en kunnen mijn collega's veel leren

Ook voor jullie is het belangrijk om over jullie eigen werk na te denken. Werk ik goed als ik in een groep zit? Zo nee, waardoor komt dat? Kan ik daar iets aan veranderen? Leren kun je leren!!

1a) Mijn taak binnen de groep is de taak van .....

b) Ik vind dat wel ☺ / niet ☹ een fijne taak

2) Ik vind het wel ☺ / niet ☹ leuk om in een groep aan een opdracht te werken

Reden.....
.....

3) De meester legde uit wat de bedoeling was van de opdracht.

Daarna konden we wel ☺ / niet ☹ meteen aan de slag.

Dat kwam doordat (meer antwoorden mag):

☐	We de opdracht/de uitleg niet snapt
☐	We niet voldoende materiaal hebben om aan het werk te gaan
☐	Het moeilijk is om een taakverdeling te maken
☐	Het moeilijk is om samen te werken
☐	Er teveel lawaai in de klas is
☐	.....
☐	.....

4) Bij het werken aan de opdracht doet iedereen in mijn groep wel ☺ / niet ☹ evenveel.

Dat komt doordat (meer antwoorden mag)

☐	Sommige het wèl snappen, anderen niet
☐	Sommigen heel veel weten, anderen helemaal niets weten.
☐	Sommigen alles alleen willen doen, of met z'n tweeën. Ze willen niet met de groep samenwerken.
☐	Sommigen de baas proberen te spelen over de anderen
☐	.....
☐	.....